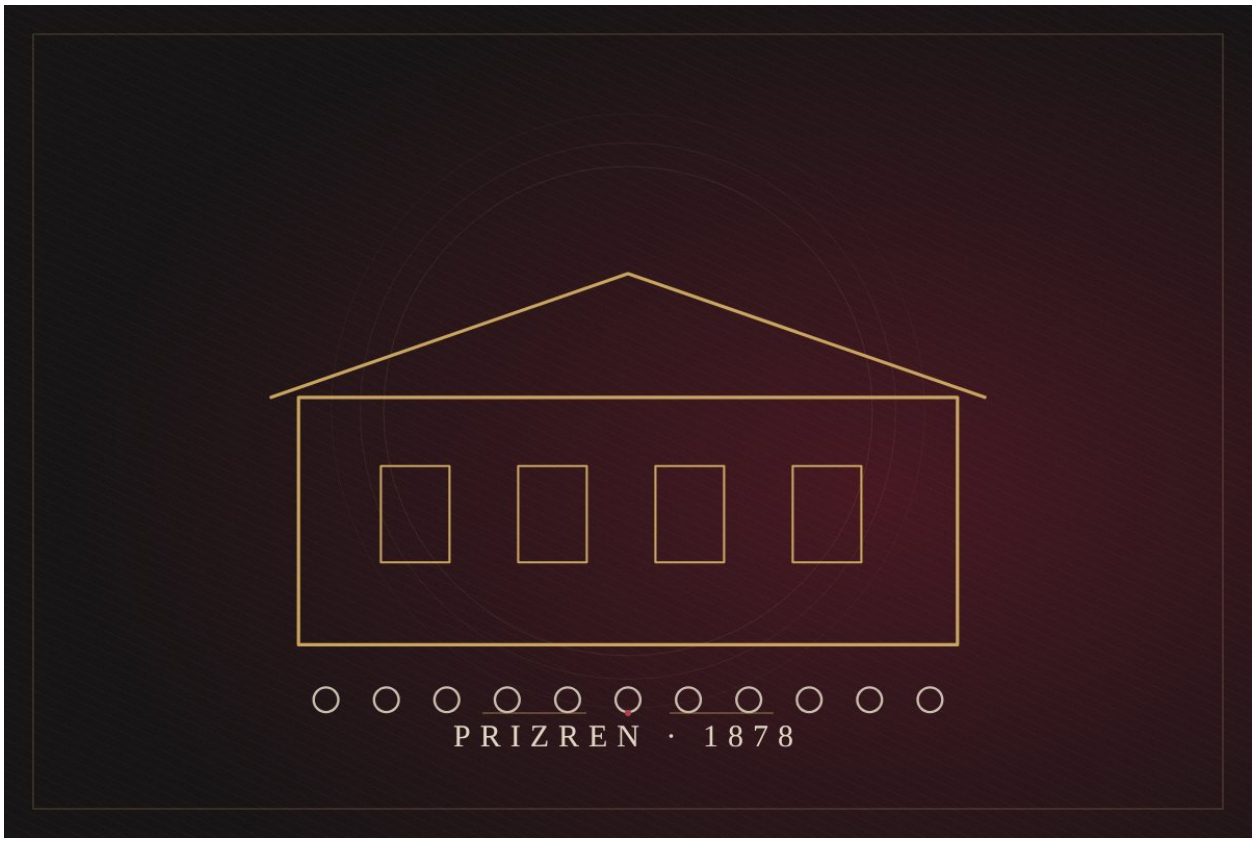
lexoshpejt

Trashëgimia

Lidhja e Prizrenit (1878–1881): kur shqiptarët u mblodhën për të mos u ndarë

Traktati i Shën Stefanit, Kongresi i Berlinit dhe lindja e lëvizjes së organizuar kombëtare shqiptare

23 tetor 2026 / 5 min lexim

Ilustrim origjinal i redaksisë lexoshpejt. Nuk është fotografi ose objekt historik.

Në pranverën e vitit 1878, shqiptarët e Perandorisë Osmane kishin arsye të forta për t'u shqetësuar. Pas luftës ruso-osmane, Traktati i Shën Stefanit (3 mars 1878) u jepte Serbisë, Malit të Zi dhe Bullgarisë toka ku jetonin shqiptarë. Austro-Hungaria dhe Britania e Madhe e kundërshtuan traktatin, dhe Fuqitë e Mëdha u mblodhën në Berlin për ta rishikuar. Por askush në Berlin nuk po fliste në emër të shqiptarëve.

Kuvendi i qershorit

Më 10 qershor 1878, rreth 80 delegatë u mblodhën në Prizren, në vilajetin e Kosovës, dhe themeluan atë që njohim si Lidhja Shqiptare e Prizrenit. Shumica ishin krerë fetarë myslimanë dhe krerë fisesh e krahinash. Më 18 qershor, 47 bejlerë nënshkruan një dokument të quajtur *Kararname*. Ai shprehte besnikëri ndaj Portës së Lartë dhe vendosmërinë për të luftuar me armë për të mbrojtur tërësinë e tokave shqiptare.

Ky detaj ka rëndësi: në fillim, Lidhja nuk kërkoi pavarësi, as autonomi. Ajo kërkonte që tokat shqiptare të mos u jepeshin fqinjëve. Ideja e një Shqipërie autonome erdhi më pas, kryesisht nga krahu i udhëhequr nga Abdyl Frashëri.

Plava, Gucia dhe Ulqini

Kongresi i Berlinit (qershor–korrik 1878) i dha Malit të Zi Tivarin, Podgoricën dhe zonat rreth Plavës dhe Gucisë. Shqiptarët e këtyre krahinave refuzuan ta pranonin. Pas qëndresës së armatosur, përfshirë betejën e Nokshiqit në dhjetor të vitit 1879, Plava dhe Gucia mbetën nën administrimin osman. Si kompensim, Fuqitë e Mëdha vendosën t'i jepnin Malit të Zi Ulqinin. Shqiptarët refuzuan ta dorëzonin edhe atë, dhe Fuqitë e Mëdha i bënë presion Perandorisë Osmane që t'i nënshtronte.

> *Lidhja e Prizrenit nisi si mbrojtje e tokës dhe përfundoi si ide e një kombi që kërkonte vendin e vet.*

Nga mbrojtja te autonomia

Në vitin 1880, delegatët e Lidhjes propozuan krijimin e një province autonome shqiptare, me qendër në Manastir ose në Ohër. Në tetor të atij viti, një kuvend në Dibër kërkoi bashkimin e vilajeteve shqiptare. Në fillim të vitit 1881, forcat e Lidhjes morën Shkupin, Prishtinën dhe Dibrën, dhe lëvizja po shkonte drejt shkëputjes së plotë nga pushteti osman.

Shtypja

Porta e Lartë reagoi me forcë. Në prill të vitit 1881, ushtria osmane nën komandën e Dervish Pashës mori Prizrenin dhe shtypi qëndresën në Ulqin. Udhëheqësit e Lidhjes dhe familjet e tyre u arrestuan ose u internuan. Abdyl Frashëri u dënua me vdekje; dënimi iu kthye në burgim deri në vitin 1885, dhe pas lirimit jetoi në internim deri në vdekje.

Njerëzit e Lidhjes

Lidhja nuk ishte vepër e një njeriu të vetëm. Kuvendin e drejtoi **Iljaz Pashë Dibra**, krerë i njohur i Dibrës. Ndër figurat kryesore ishin **Ymer Prizreni**, që më vonë do të drejtonte qeverinë e përkohshme të Lidhjes, dhe **Sulejman Vokshi** nga Gjakova, komandanti ushtarak që udhëhoqi forcat e saj. **Abdyl Frashëri** përfaqësonte krahun e jugut dhe ishte zëri më i qartë për autonominë; ai udhëtoi edhe në kryeqytetet evropiane për të shpjeguar çështjen shqiptare. Lidhja bashkoi njerëz me fe dhe krahina të ndryshme, gjë që për atë kohë ishte e rrallë.

Pse Prizreni?

Zgjedhja e Prizrenit nuk ishte e rastësishme. Qyteti ishte një nga qendrat më të rëndësishme tregtare dhe kulturore të vilajetit të Kosovës, në udhëkryqin mes Shkodrës, Shkupit dhe Dibrës. Kompleksi ku u mbajt kuvendi u bë më vonë muze. Gjatë luftës së vitit 1999, ndërtesa u dogj nga forcat serbe, dhe pas luftës u rindërtua. Sot ajo është një nga vendet më të vizituara të kujtesës kombëtare në Kosovë, sidomos më 10 qershor.

Si e shohin historianët

Historianët nuk e lexojnë njësoj fillimin e Lidhjes. Disa, si Stavro Skendi, theksojnë se në muajt e parë qeveria osmane e toleroi dhe madje e inkurajoi, sepse i shërbente si argument në Berlin kundër humbjes së territoreve. Sipas kësaj pikëpamjeje, Lidhja u shkëput nga kontrolli i Stambollit vetëm më vonë, kur kërkesat për autonomi u bënë më të forta. Historiografia shqiptare thekson më shumë anën kombëtare të lëvizjes që në fillim. Të dyja pikëpamjet pajtohen se brenda tre vjetëve Lidhja u shndërrua nga një kuvend besnik ndaj Sulltanit në një lëvizje që Sulltani duhej ta shtypte me ushtri.

Haxhi Zeka dhe Lidhja e Pejës

Ideja e bashkimit u ringjall dy dekada më vonë. Në janar të vitit 1899, në Pejë, **Haxhi Zeka** mblodhi krerët e Kosovës dhe të krahinave fqinje në një lidhje të re, me qëllim mbrojtjen e trojeve shqiptare dhe kërkesën për të drejta më të mëdha brenda perandorisë, përfshirë shkollat shqipe. Edhe kjo lëvizje u shtyp nga autoritetet osmane, dhe vetë Haxhi Zeka u vra në vitin 1902. Por vazhdimësia mes Prizrenit dhe Pejës tregon se Kosova ishte një nga zemrat e lëvizjes kombëtare shqiptare.

Trashëgimia

Lidhja e Prizrenit shihet zakonisht si fillimi i lëvizjes së organizuar kombëtare shqiptare. Nuk arriti t'i mbronte të gjitha tokat që kërkonte, por bëri që Mali i Zi dhe Greqia të merrnin më pak nga ç'do të kishin marrë ndryshe. Pasardhësja e saj, Lidhja e Pejës (1899),

u shtyp gjithashtu. Por ideja që shqiptarët, pavarësisht fesë dhe krahinës, kishin interes të përbashkët, nuk u shua. Tridhjetë e katër vjet më vonë, në Vlorë, ajo mori formën e një shteti.

Burimet

League of Prizren. Wikipedia

Treaty of San Stefano. Wikipedia

Skendi, S. (1967). *The Albanian National Awakening, 1878–1912*. Princeton: Princeton University Press. WorldCat

Vickers, M. (1999). *The Albanians: A Modern History*. London: I.B. Tauris. WorldCat

Pollo, S. & Buda, A. (red.) (1984). *Historia e Shqipërisë*, vëll. II. Tiranë: Akademia e Shkencave. WorldCat

Malcolm, N. (1998). *Kosovo: A Short History*. London: Macmillan. WorldCat

Lexoje në internet: https://www.lexoshpejt.com/artikull/lidhja-e-prizrenit